

Szerkesztési iroda:

főter, fehér kereszt szálloda első em. 17. sz., hová a lap szellemi részét illető közlemények intézendők. Bérmentesen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

Előfizetési feltételek:

Helyben: Egész évre 14 ft — kr. Fél évre 7 „ — „ Negyedévre 3 „ 50 „
Vidékre: Egész évre 16 ft — kr. Fél évre 8 „ — „ Negyedévre 4 „ — „
 Megjelen: vasárnap és az ünnepnap utáni napot kivéve mindennap.

ALFÖLD

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Kiadól hivatal:

Réthy Lipót könyvnyomdai irodája (főter 8-ik sz. Ackermann-féle ház), hová a lap anyagi részét illető közlemények (előfizetési pénz, kiadása körüli panaszok, hirdetések), bérmentesen intézendők.

Hirdetések díja:

6 hasábos petit-sorért egyszeri hirdetésnél 6, és minden következőnél 3 ujkr számítatik. Terjedelmes hirdetések többszöri beiktatásánál kedvezőbb feltételek mellett vétetnek föl. Bélyegdíj külön 30 ujkr. Magánvita 4 hasábos petit-sor 15 ujkr.

Előfizetési felhívás

az

„ALFÖLD“

című politikai napilap

július—decemberi folyamára.

Előfizetési feltételek:

Helyben: Félévre 7.— Negyedévre 3.50.
Vidékre: Félévre 8.— Negyedévre 4.—

Hogy volt, Hrabár Manó ur?

(?) A birói hatalom gyakorlásáról szóló tjavaslat általános tárgyalásának folytatásakor Hrabár Manó ur úgy nyilatkozott, hogy: „a kinevezési rendszert célszerűbbnek tartja a választásnál, s azon meggyőződésben áll, hogy sokkal függetlenebb az ön biró, ki csak magától a minisztertől, mint az, ki egy egész megye községétől függ.“

Hát a birói függetlenségnél nem azt keresik, hogy az tökéletesen független legyen, — hanem azt, hogy miképen függjön kevésbé, és kevesebektől?

És mikor Hrabár Manó ur a miniszter törvényjavaslatát pártolva mondja ki, hogy jobb ha a biró csak a minisztertől függ, nem azt sejteti-e, hogy a miniszteriumnak jobb, ha a biró csak a minisztertől függ, — és hogy ez elvnek egyik ügyetlen szószólója, ki annyira védi a kormány ügyét, hogy utóbb jobban árt neki, mint az egész ellenzék. —

És ha tekintetbe vesszük, hogy midőn Hrabár Manó ur e szavakat a házban kimondta, — a Deákpart nem világosította föl, hanem hallgatásában helyeselni látszott ez elvet: nem azt lehetne-e következtetnünk, hogy a jobb oldali csak azért küzd a biró kinevezési rendszer mellett, hogy a kinevezett biró csak a minisztertől függjön?

Mi részünkről kijelentjük, hogy határozottan a biró-kinevezési rendszer embeire vagyunk, de nem azért, hogy a biró a kormánytól függjön, hanem azért, hogy ne függjön senkitől a világon mint: Istentől, az igazságtól és saját lelkiismeretétől.

A választási rendszer sokkal több tétet ad a birói függőségre: a kinevezési rendszer, helyes módozatokkal, tökéletesen függetlenné teheti a birót. És a biróval szemközt csak ez lehet a cél.

Az igazságügyminiszter ur tjavaslatát még nem volt időnk s alkalmunk minden ízében áttanulmányozni, — s így konkrét véleményt nem is mondhatunk arra nézve, hogy van-e s mennyiben célozva abban a föntebb Hrabár Manó ur által kimondott elv? — De Hrabár ur szavaiból, és a jobboldalnak helyeselni látszó hallgatásából mindenesetre csak kétes szín háromolhatik a kormány célzataira, — mert ha a kormány oda törekszik, hogy a kinevezett biró csak a minisztertől függjön, a birót épen csak olyan függővé tette ez által, mint netalán a választási rendszer. Mert ha a biró függ egy felsőbb földi hatalomtól, igazság érzete már megvan méltóan s kényszerítve van, hogy annak adjon több igazat, ki közelebbi érintkezésben áll az illető felsőbb földi hatalommal.

Tehát ha a biró függ, — függjön bár csak egytől, vagy egész községtől, — egyaránt céltévesztett a dolog; — s a reform, mely csak alakzatot cserél, annyit tesz, mint: „cseherből verderbe.“

Azért, mikor kijelentjük, hogy mi a biró függetlenség akarjuk fölfelé és lefelé; mikor kijelentjük, hogy ezt a kinevezési rendszer által sokkal inkább elérhetőnek tartjuk, mint a választási rendszer által: szeretjük hinni, hogy Hrabár Manó urnak föntebb tett nyilatkozata csak ügyetlen szórendezés volt, s hogy az országgyűlés a szónoktól nem várta, hogy valami rendkívülit mondjon.

De ha Hrabár Manó ur nyilatkozatának volna némi alapja az igazságügy törv.-javaslatában, ugy mindenestre figyelemre méltó esemény ez a nyilatkozat.

Mert ha valamely kormány oda törekszik, hogy még a biró is tőle függjön, — ez a legvégzetesebb lépés a tökéletes — centralisatiohoz.

Ismételjük, hogy az ellenkezőt szeretjük hinni.

Pest, jun. 28.

(Z) Deák Ferencz és Horvát Boldizsár ma délelőtti nagy ovatióban részesültek. A pécsvárosi deákpárti választók 150 tagból álló küldöttsége ugyanis ma tiszteltet az „Angol királynő teremében Deáknál s az elvett osztó összes pécsi választók névsorával ellátott gyönyörű albumot nyújtottak át neki.

A küldöttség szónoka, egy pécsi ügyvéd, igen melegen üdvözölte Deákot, mire ez megköszönve a benne és az általa vallott elvek iránti bizalmat, így válaszolt:

„Elveink akkor vergődnek csak tulsulyra és üdvös következményei csak akkor lesznek ha az ország többsége azokat támogatni fogja; másképp sikere nem lehet, kötelességünk erőnkhez képest az elkezdett mű befejezéséhez hozzájárulni. A nemzet maga határoz sorsa felett. Működünk tehát egyesült erővel!“

Viharos éljenek közt távozott a küldöttség Deáktól, Horvát Boldizsár igazságügyminiszter urhoz menve, kit ifj. Madarász Endre a Deákkör elnöke üdvözölt.

Horvát mélyen meghatva köszönte meg egy hosszabb beszédben ezen személye iránt táplált érzelmek nyilatkozatát: beszédéből ezeket jegyeztük meg:

„Gyanítottam, hogy önök hivatalos küldetésükkel velem beszélni kívánnak s most midőn ezt tapasztaltam, fölöttem megtisztelve érzem magamat észrevenni a személyem iránt táplált ragaszkodást. Fogadják forró köszönetemet.“

Beszédében a szónok egy kérdést érintett meg, mely szerint „a birói tekintély igen nehéz gyanu terhe által nyomtatnak el; másodszor pedig személyem is érdekelt volt. Hála a gondviselésnek, mondom ma — hegy e kérdés nyíltan tárgyalhatatik! Hála a gondviselésnek — mondom újra — enélkül nem ellenfelemnek nem lett volna alkalmam felfedezhetnie azt, hogy én a hivatalos titkokat meg szoktam őrizni. Miután pedig ellenfelem erről a fátlyolt lovonta, készletve érzem magamat a következő felvilágosítás adására: Alig folyt le 3 hét az elített elfogatása, után, midőn én, nem hivatalosan, hanem magánúton értesültem, hogy az elített beteg. Azt izentem az illetőnek: nyújtson be egy egyszerű folyamodványt, melyben utazási engedélyt kér, és én pártolni fogom a király előtt; ő így oda mehetne, hova akar. Nem tette. A mit tettem, kötelességem volt uraim, mert a kormányt nem akartam azon kelemetlen helyzetbe juttatni, hogy az ajánlat visszautasításáért, mit e párt politikai agitációra basznált volna föl. A második alkalom az volt, melyet Szilágyi elmondott; nem kértem, hogy személyesen írjon, megelégedtem volna egy magánlevellel is, melyet barátjai, vagy rokonainak egyike is írhatott volna, melyben azon kérelmet fejezi, hogy az elített furdóba utazhassék, s megadtam volna az engedélyt, de ezt se tette meg.

Végre saját kezdeményezésemből hozzá küldöttem orvosokat, hogy a szükséges segítséget hivatalból juttassam neki, de sajnos, má

késő volt. Miért nem tettem ezt előbb? Mert elleneink nem átalált volna a legaljasabb gyanúsításokat terjesztési ellenem, a mi meg is történt, nem átalaltott volna azt állítani, hogy én a beteget azért küldöttem el, hogy annál inkább haljon meg.“

Horvát azután hosszabban beszélt el ez esetet s ismételve köszönetét nyilvánította a küldöttségnek, mely erre éljenzeve távozott.

Bécs, jun. 28.

Azon hir, mintha gr. Festetics miniszter beadta volna lemondását, minden alapot nélkülöz. Épen ugy azon hir is valótlán, mintha Türr konstantinápolyi nagy követé jelöltetett volna ki.

A mai „W. Abendpost“ felhatalmazást nyert a lapok ama közleményét, mely állítólag egy Albrecht főherczeg s egy előbbi miniszter közt előfordult beszélgetésre vonatkozik — mely szerint azon esetben, ha működéskörének eddigi korlátai tovább is fennmaradnának, a főhg. lemondását helyezte volna kilátásba — koholmányának nyilvánítani.

Fiume, jun. 28.

Magyar kikötő városunk megszokott bánaatos arcát ma láttuk hosszabb idő óta először felvidulni, midőn városunk szülöttjét Vukovics Sebőnkét — bárha megérkezése alig egy órával előbb esett tudomásunkra — néhány megszégyenített Ciota-pártbeli kinevette, mivel határtalan lelkesedéssel fogadtuk, választóink tulyom többséggel őt tartván törvényes képviselőjének, zászlóját legnagyobb megtiszteltetés jelül egyik nagy tengeri hajó ormára tűzték tiszteletére; az ünnepélyes lelkesedés mélyen meghatá őt, kit sokáig tartson meg Isten hazánk javára.

Külpolitikai szemle.

== Napoleon császár, mint Párisból távirják, a Beauvaisban tartott mezőgazdasági kiállításán fényesen fogadtatott: 100,000 idegen és 10,000, tűzoltó volt jelen. A császár köszönetét fejezte ki a polgármesternek a fogadtatásért, mely őt a 20 év előtti fogadtatásra emlékezteti: egyszerismind rokonszenvét fejezve ki a mezőgazdaság iránt. A császár ekkép végzé szavait: Legyenek önök bizalommal és a rend nem fog komolyan megzavartatni. A püspöknek ezt felelé a császár; Mindig figyelemteljesen fogadom a püspököknek hozzáintézett feliratait. Ha ezeknek imái meghallgattnak, a vallás tiszteltetni fog; a nép boldog, Franciaország nagy és virágzó leendő.

A „Giornale di Roma“ jelenti: Az utolsó allocutióban a pápa panaszt fejezte ki az olasz törvény ellen, melynek értelmében a növevők papok a katonai összeírásnak alá vannak vetve: és dicserő az olasz püspököknek ez ellen tett órást. Továbbá kinyilatkoztatá a pápa hogy a katolicizmus Ausztriában és Magyarországon sok kelemetlenségeknek és sérelmeknek van kitéve. A Spanyolországból jövő hírek megszorították a pápát; az orosz kormány folytatja üldözéseit a katolikus egyház ellen; mindamellet a lengyel püspökök erőlyesége megvigasztalja a pápát: reméli hogy a papság követendi a püspököket, s végül az egyház ellenségeit az istennek szigorú ítéletére figyelmezteti.

Az angol alsó ház már korábban egy bizottságot küldött ki: adna véleményt a titkos szavazás (ballott) elfogadásáról. Mint az angol „Corr.“ értesül, ezen bizottmány oly kedvezően fog a titkos szavazásról nyilatkozni, hogy a titkos szavazás elfogadása valószínűvé vált. Legközelebb a municipális választásoknál akarják kísérletképen alkalmazni.

Flórencz, jun. 28. A flórenczi hivatalos lap a parlamenti vizsgáló bizottság tudósítását teszi közzé a dohányügyi eseményekben, mely szerint a bizottság Crispi, Lobbia, Brenne, Cívini, Fambri követek s a megjelölt tanuk kihallgatása után, nemkülönben az előterjesztett okmányok ismervénel fogva, a tényálladéokra vonatkozó minden ítéletét fentartja s a vizsgálat folytatására a jul. 1-én nyilvános ülést határozza.

Bukurest, jun. 28. Mao ezredes a visszalépett Duko helyébe hadügyminiszternek nevezetett ki.

Országgyűlési tudósítás.

Pest, junius 28.

(P—y.) Mától fogva tehát a képviselőház reggeli 9 órakor kezdendi mindig tanácskozáását, s együtt marad délutáni 3-ig.

Szükségessnek találtatott az üléseknek ekképen meghosszabbítása azért, mert jövő hó 11-ére, mint lapunkból már tudják t. olvasóink, a delegációk Bécsbe össze vannak hívva, addig pedig le kellene tárgyalni az igazságügyminiszter által előterjesztett mindhárom törvényjavaslatot, melyek az igazságszolgáltatás átalakítására vonatkoznak, továbbá a népszámlálási és még két vasúti törvényjavaslatot, (a győrátrai és zemplén-premysli vonalak kiépítésére vonatkozókat.)

A három utóbb nevezett tárgy nem fog fennakadásra találni, s ennél fogva tárgyalásuk sem fog hosszú időt igénybe venni, mert feletők a nézetek jóformán ugyanazok minden pártnál; de annál jobban lehet tartani attól, hogy az igazságszolgáltatási törvényjavaslatok tárgyalása fog hosszúra nyulni.

Annyi igaz, hogy még csak az első igazságügyi törvényjavaslatnál (a biró hatalom gyakorlásáról szólónál) vagyunk, s az e felletti tárgyalás végét sem lehet belátni. Szólok annyi van feljegyezve, hogy ha mindannyia elmondja mondókáját, ugy, bizony ez egy maga eltarthat július 11-dikéig, s hol van azán a meg terjedelmesebb másik kettő? Persze hogy az elsőnél vitattnak meg az általános elvek, s ha ezek megállapítottak, akkor aztán a másik kettővel gyorsabban lehet elköszülni; de nem tagadható azon, nem is igen rejtegetett titok létezése sem, hogy az ellenzék, elűtővén a kérdéses törvényjavaslatoknak együttes tárgyalásától a törvényhatóságok rendezéséig már most legalább azt szándékozik megtenni, hogy az akarata ellen tanácskozás alá veti törvényjavaslatok tárgyalását messzire huzzaki. Ha e szándék csakugyan tetteleesen keresztülvitetik: ugy bizony írt érheti Pesten a képviselőket még július vége is.

Hogy azonban az ekkép hosszúra nyuló tanácskozások daczára a delegáció is végezhesse munkáját, melyben tudvalevőleg 40 képviselő és 20 förendi tag vesz részt, a negyven képviselő távolléte által azonban a ház se annak ki ne tétessék, hogy a tanácskozásra megkívántató szám hiányozzék; sem a negyven deák-pártinak távolléténel fogva (miután ez alkalommal mind csupa deák-pártiak választattak be a delegációba,) ne maradjon a képviselőházban valamikép kisebbségben a kormánypárt: tehát ezek közt, mint rebesgetik, azon megállapodás történt, hogy a negyven delegációsális tag el fog ugyan menni Bécsbe, hogy a delegáció alakulhasson meg; de a megalakulás után azonnal megválasztatnak az albizottságok, s ekkor ezeknek tagjai Pestre jönnek végezni delegációsális teendőiket, de egyszerismind részt fognak venni a képviselőház üléseiben is. Ekkép remélik megmenthetni a kecskét is, a káposztát is.

Ezeket elmondván az országgyűlést illető eshetőségek előleges jelzéseül, menjünk már most át a képviselőház más ülésének eseményeire.

Hitelesítettén a jegyzőköny, Somsich Pál elnök azon ritka jelentést tette ma, mit a katonaságnál a rapportírozó őrmester a kapitánynak többnyire mindennap jelent, hogy „ich habe die Ehre zu melden, dass ich nichts zu melden habe.“ Ezt jelentette ma ritka kivételké a képviselőház elnöke is. Így az előzményeken most az egyszer szokatlanul gyorsan átestünk volna, ha... nem lettek volna mások, kiknek jelenteni valójuk volt.

Mocsányi Antal bejelentette s átnyújtotta Világos községének kérvényét, melyben ez megszűntetését kéri azon végrehatásnak, mely Világosra azért nehezedett, minthogy a Bach-korszakbeli községi előjárók némi közpénzeket elszikkasztottak, e pénzeket pedig jelenleg a mostani előjáróságon akarják megvenni. — Meg a kérvény vigasz nélkül a kérelmi bizottsághoz.

Stoll Károly a nagybányai iparosok részéről nyújt be kérvényt az iránt, hogy, mielőtt ipartörvény hozatnék, hallgattassanak meg előbb az iparkamarák. — Tisztelt miniszterek nem szokták a törvényjavaslatok készítését ily hosszú pórázra fűzni, de talán majd segít a kérelmi bizottság.

Most, hogy a kérvénybenyújtás egyhangúsága egy kis változatossággal által tűrhetőbbé válik, kissé pihentek a kérvényezők, s hagyaták előtérbe lépni — persze azon egyszerű oknál fogva, mert a minisztereknek bármikor van joguk felszólalni, — gróf Mikó Imrét, a

közlekedési minisztert, ki három interpellációra felelt.

Brogyáni Vinczenek interpellációjára felelt, hogy az érsekújvári-nyitra-trencsényi vasút-vonalra vonatkozó törvényjavaslatot még ez év folytán fogja a ház elé terjeszteni, s hogy az e vonal műszaki tanulmányozására s irány irányára vonatkozó tárgyalások már folyamatban vannak.

Perczel Bélának feleli, hogy a battaszékdombóvári vasút-vonalat illetően az előintézkedések annyira elérték az ügyet, hogy a vasút engedélyezése iránti tárgyalás július 4-dikén megindították, s ennél fogva a miniszter reméli, hogy legközelebb e tekintetben a törvényjavaslatot be fogja mutatni.

Végre Csiky Sándornak válaszolja, hogy Eger városának a hatvan-miskolci vasúttal szárnyonval által leendő összeköttetése iránt mindaddig csak azért nem kötetelt szerződés, mert kilátás volt arra, hogy e szárnyvonal építését egy magántársulat kamat nélkül fogja elvállalni. E társulat f. hó 12-dikén csakugyan folyamodott engedélyért, s így a tárgyalások megkezdettek. Ha azonban az alkudozás nem vezetne eredményre, akkor az említett vonal államköltséggel fog kiépíttetni.

No, ilyen felett lehetetlen volt még Csiky Sándornak is meg nem elégedni. Kijelentette, valamint a másik két interpelláló is, meglegedését a miniszter válaszával.

Most jöttek ismét kérények, és felemlítésük után átvándoroltak a kérelmi bizottsághoz.

Ezután az állandó igazolási bizottság jelentette, hogy K u b i n y i Ödönt, a törvényes 30 nap fentartása mellett, igazolta.

A központi bizottság részéről a népszámlálásra vonatkozó törvényjavaslatról tételt jelentés, hogy a bizottság a javaslatot csekély iránybeli módosítások mellett, a háznak elfogadásul ajánlja.

Végre következtetett a napirend, a bírói hatalom gyakorlására vonatkozó törvényjavaslat folytatolagos tárgyalása.

A szónokok sorát ma Domahidy Ferenc nyitotta meg, ki a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat ellen szavazott. Ellene szavazott, mert általa a szabadságot látja veszélyeztetve, minthogy csonkítja az önkormányzatot, és az összpontosító rendszert szándékozik behozni.

Hogy az igazságszolgáltatást a közigazgatástól el kell különíteni, ezt belátja szónok is; kívánja, hogy a bíró független legyen úgy lefelé, mint fölfelé, amiért tehát gyökeres reformra van szükségünk; de azt nem látja, hogy miért kellene emiatt a hatóságok befolyását és a népválasztási jogot teljesen megszüntetni? Hiszen ez a szabadelvű reform szempontjából visszalépés lenne.

S miért akarja a kormány a tárgyalás alá vett javaslatot oly sürgősen keresztül vinni? — Azért, mert fél, hogy a már most is nyilvánuló közvélemény idő haladtával még inkább ellene fogja nyilatkozni.

S miért iparkodik a kormány a kinevezési jogot olyannyira kezei közé kapni? — Azért, hogy hivatalnok-sereget teremtsen magának, melylyel majd az új választásnál kirozsákolhatja a többséget.

A bírói függetlenség inkább biztosítatik a szabad választás, mint a kinevezés által, nem fogadhatja tehát el a kérdésben levő törvényjavaslatot, mert ez a választásokat mellőzve, a miniszter kinevezési jogát akarja megállapítani.

Z m e s k á l Zoltán örömmel fogadja el a törvényjavaslatot, mert az — törvénykezésünket illetően — megfelel a külföld és a kor igényeinek, miktől igazságszolgáltatásunk eddig nagyon távol állott.

E körülmény lehet az ellenzékre nézve is az indok, hogy tetszéssel fogadta a törvényjavaslatot, csak a kinevezésre nézve van kifogása.

Szónok azonban éppen ebben látja a javaslat legfőbb előnyét, mert különben nem felelne

meg a kor igényeinek. Ha a felelősséget általánosságban be akarjuk hozni intézményeinkben, úgy a kinevezési rendszert kell elfogadnunk. — Pártolja a javaslatot.

T i s z a Kálmán először is megjegyzi, mily különös az, hogy a tanácskozási folyamata alatt a szónokok leginkább a bírói kar szervezéséről beszéltek, pedig nem arról, hanem a bírói hatalom gyakorlásáról szól a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat, de feltűnő az is, hogy mily sürgősen állítja a kormányt a bírói kar szervezését, pedig erről az igazságügyminiszter még javaslatot sem terjesztett a ház elé. Ez nem egyéb, mint vádolósa a miniszternek saját pártja által.

Egyébiránt, hogy a sürgősség miért hangsúlyoztatik annyira? ennek okát felemlítették már szónok előtt elvtársai; részről tehát nem is idős sokáig e pontnál, hanem egyszerűen kimondja, mikép minden sürgetésnek okát abban látja, mert tudja a kormányt, hogy a közvélemény a törvényjavaslat ellen van, — ki akarja tehát kerülni azt, hogy a közvélemény a törv.-javaslat megállapítása előtt nyilvánulhasson.

Furcsa egy helyzet ez nálunk! — folytatja szónok — beszélnek a külföld és a kor igényeiről, ezeket számba akarják venni, de a hazai közvéleményt nem akarják tekinteni, pedig talán mégis ez volna leginkább számbeveendő.

Vajjon miért választja a nemzet képviselőit? Azért-e, hogy urakká téve magukat, — oda vigyék mások befolyása folytán, hova menni nem akar? — Vagy nem azért, hogy érvényesíteni igyekeznének azt, mit a nemzet követelménye óhajt? A kérdés alatti tvjavaslat és azok, kik pártolják, e közvéleményre figyelni nem akarnak.

Azt mondják, a választás nem biztosítja a bírák függetlenségét. Hát a kinevezés jobban biztosítja?

Meg kell törvény által állapítani a qualificatiót, rendezni kell a választó-kerületeket, állandósítani kell a bírói hivatalát, intézkedni törvényhozásilag a felelősség felől, és ha mind ez megtörtént, bizonyosan legalább is ép oly jók lehetnek a választott bírók, mint a kinevezettek; enélkül pedig egyik sem fog jó lenni. (Helyeslés a baloldalon.)

S a választással nem fogunk veszíteni Európa előtt sem. Mert nem azt nézi a külföld, hogy választva vannak-e bíráink, vagy kinevezve; hanem azt, hogy milyenek törvényszékeink.

Egy azonban tagadhatlanul sokat fogna veszíteni, ha a bírák választatnának, s ez, — a miniszteri befolyás. (Felkiáltások a balon: „Igaz! Ugy van!”)

Nem minden miniszteré, hanem különösen az igazságügyminiszteré; s ez sem mindenkorra, hanem különösen csak most, midőn vagy kétezer bíró fog kinevezni.

De helyes és érdemes-e ezen befolyásért a nemzet közvéleményét mellőzni? És az, hogy ha a bírák előlegesen csak négy évre neveztetnek ki, vajjon utja-e ez a bírói függetlenség előérésének?

Szónok a maga részéről akarja, hogy a bírák az első folyamodási törvényszékekhez választassanak, s óhajtja, hogy a felső bíróságok kinevezésére is adassék befolyás az ország alkotmányosan szervezett testületeinek. (Élénk helyeslés a balon.)

Ezen általános észrevételek után szónok az előtte szóló jobboldali szónokok állításainak cáfolatába bocsátkozott, mit megtevén, végezetül kijelentte, hogy a szönyegen forgó törvényjavaslatot nem pártolhatja.

Beszédét a baloldal élénk tetszés-nyilvánításai közt végezte be.

Utána következett E b e r Nándor, ki egészen új oldalról világosította fel a tárgyat. Azon összeköttetésről és viszonyos hatásról szólt, melyben az igazságszolgáltatás és a törvények tisztelete egymás irányában áll.

A törvény iránti tiszteletben rejlik — mondja szónok — a valódi alkotmányosság. S Deák Ferencz e tekintetben méltán hivat-

hatott Angolországra, és mondhatta, hogy ott a bírák kinevezetnek ugyan, de azért függetlenek felfelé is, lefelé is, mit egyébiránt az ottan igen nagy mértékben kifejtett tiszteletnek a törvények iránt kell tulajdonítani.

Szónok sokáig tartózkodott Angolországban, s kijelentheti, hogy e tétel áll, de meg kell jegyezni, hogy a kedvező eredményt a kettőnek egymásra visszahatása szülte, a helyes és szigorú igazságszolgáltatásnak hatása ugyanis a törvény iránti tiszteletre, és a törvénytiszteletnek az igazságszolgáltatásra.

Nem a törvény iránti tisztelet eszközli a bírák függetlenségét, hanem a többé-kevésbé független bírói szervezet idézi elő a törvény iránti tiszteletet. (Helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Vannak, kik azt hiszik, hogy a törvény iránti tisztelet az angoloknak egy velük született jó tulajdona; de ez nem való, ilyen velük született tulajdona nincs sem az angolnak, sem más népek; sőt éppen ellenkezőleg sehol a világon nem fordul elő annyi és oly nagy mértékű kísérlet a törvénynek kiküldésére, mint éppen Angolországban.

Ugy van az ember a törvény iránti tisztelettel, mint a tisztasággal. Eleinte az embert, addig, míg gyermek, kényszeríteni kell a tisztaságra, ennek folytán aztán szokássá válik a tisztaság, végtére pedig nélkülözhetlenné. (Helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Angliában is tehát, mint mindenütt így lenne ez, a törvény szigorú alkalmazása szerezte meg a törvény iránti tiszteletet; — mert nincs oly szigorú törvénykezelés nemzet, mint az angol. Különösen a büntető törvényeknél alig volt más választás, mint pallos és kötél. — Pallos a társadalom magasabb, és kötél az alacsonyabb osztályok számára.

Sehol annyi kivégzés nem történt, mint Angolországban, de csak addig, míg a királytól fogva a legutolsó emberig mindenki meg nem tanulta tisztelni a törvényt. Annira ment a szigor, hogy az egyszerű löpést is halállal fenytették, úgy hogy az esküdtszékek egykönnyen nem is akarták kimondani a bűnöst, nehogy ismét kivégzés legyen. De a mennyire sujtott a törvény, éppen annyira védett is. — Midőn az egész világon a kasztrendszer uralkodott, Angliában már akkor volt törvény, mely kimondotta, hogy a bíró előtt minden ember egyenlő.

Ez törvény iránti tiszteletnek forrása.

Hogy nálunk a törvény iránti tisztelet nem igen nagy, ez nem csoda. Háromszáz éves történetünk nem egyéb, mint törvénytelenített törvénytelenesség, örökös törvényszegés és jogcsonkítás.

Csak képzeltük, hogy szabad nemzet vagyunk, de nem voltunk.

A hatalom tulhágásait megtorolni nem volt erőnk.

Folyton alkudoznunk kellett a törvény és a jog felett. Hogyan növekedhetett volna ily körülmények közt a törvény iránti tisztelet?

De továbbá törvényeink beleütköztek az ember természeti jogaiba, fentartották az egyenlőséget az ur és jobbágy között. Az ur jogokkal birt teher nélkül, a jobbágy viselte a terhet jogok nélkül.

Hogyan tisztelje valaki az oly törvényt mely csak sujt, védelmet pedig nem kölcsönöz?

1848-ban azonban a jobbágy egyszerre és hirtelen, minden átmenet nélkül minden jog birtokába jött.

Ezen hirtelen változás és rázkódás ismét bár mire is alkalmasabb volt, mint a törvény iránti tisztelet előidézésére.

Végezte jött az 1849. utáni korszak, az általános törvénytelenesség korszaka, midőn hazafui dicsőségnek tartott a törvénynek ellene szegülni, vagy azt kijátszani. Iskola ez, a törvény iránt tartozó tiszteletnek megtanulására és megszokására? Igen, az ellenkezőre.

Hogyan kívánhatjuk már most ily előzmények után, hogy a nép világosan, tisztán

lasson e tekintetben? hogyan kívánhatjuk hogy különbséget tegyen a között, ki bír széken ül, és a között, ki kortes hordóra áll? Ugy van a bíróval a nép, mint a messében békák királyukkal; vagy gólyának képzeljük, mely felfalja őket, vagy egy darab fának, mely lyel tetszésük szerint elbánhatnak. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Pártolja szónok az igazságszolgáltatás költségtérítését a közigazgatástól, s pártolja bírák kineveztetését, mert e mód a képeség megítélésére sokkal megbízhatóbb, mint a választás.

A bírói becsületesség egyébiránt nem függ sem a választástól, sem a kinevezéstől, hanem garancia arra egyedül a közvélemény, mely gyűlésekben, társulatokban, a sajtóban, a parlamentben, s más egybeült nyilvánul; s ez nem mer Angliában a bíró botrányt követni el, mert tudja, hogy a mi ellen ma vétett, az holnap tudja már egész Angolország, s ekkor nincs hatalom, mely megmenthetné a közvélemény sujtó karja elől.

Pártolja a törvényjavaslatot.

E beszéd, a milyen helyes és mely gonddalossággal mutat a szónoknak, ép úgy teljes mértékben ki is vitta nemcsak pártja, hanem az ellenfeleinknek becsületét és tetszését is, mi hangos éljenzésben nyilvánult.

I v á n k a Imre nem találja fel a törvényjavaslatban a kellő tekintetet a nemzetgeniuszára, pedig azt mellőzni semmiféle intézmény behozatalának nem kellene.

A nemzet előszeretettel s bizalommal viseltetik a választások iránt, ezeket tehát bírákra nézve ellenezni kellene.

Minthogy ezt a javaslat nem teszi: ezért ellene szavaz.

Gróf C s á k y Tivadar jól átgondolt szópbeszédében mely az egészséges humor mellett ötleteivel a tisztánlátás és helyes ítélet bizonyosságát párosította, a törvényjavaslatot adta szavazatát.

M u k i c s Ernő ellene, R a d ó Kálmán ismét mellette emelt szót.

Némi kis kellemetlen intermezzóra szolgáltatott alkalmat Dietrich Ignác, ki ismét hosszasan, mint Irányi tévé, bizonyítani iparkodott, hogy Böszörményi László igazságtalan ítélet folytán vesztette el életét.

Elnök felszólította, hogy beszélne szónok minél rövidebben arról, mi valamely törvény bíróság ítéletének igazságosságát vagy igazságtalanságát tárgyalja, valamint arról is, mi oly kellemetlenséget idézhetne ismét elő, minő előidézte a multkor Irányi képviselő hasonló teltmü nyilatkozata.

Erre a szélsőbal egy-két embere megjegyezte, mikép elnöknek nem volt oka, s így tehát joga sem, szólót rendre utasítani.

E felett alkalmasint hosszú és kellemetlen vita támadt volna, hacsak M a d a r á s z József szintén a szélső balról meg nem jegyezte, hogy hiszen az elnöknek felszólalása nem volt rendre utasító.

Dietrich egyébiránt, beszédében félbeszakítván, előadását továbbá folytatni nem akarta, hanem lemondott a szóról.

Utána még N e h r e b e z k y és Priek szólottak, az első a törvényjavaslat mellett, a másik ellene.

Utóbbi nem mindennapi szónoknak bizonyult.

Végtérre a mentelmi bizottság részéről történt jelentés Miletits Szvetozár pörbe fogatása iránt.

A jelentés kinyomtatván napirendre fog tüzetni.

A szorgalmas ház ma délutáni fél 4 óráig ült együtt.

S z i n k ö r .

Vasárnap, június 27-én Prielle Kornélia és Szerdahelyi Kálmán 2-ik vendéglátékául „Benoiton család” írta Sardou Viktor.

E darab az életből merített képek keretbe kidolgozásának hibái, hiányai mellett — érde-

előadásnak, a „Schneider Fanni” entuziasmusnak nem szerezhetett anyagot. A taps a végén nagyon szerény a lakban nyilvánult. Utána új darabot kellett énekelniök. A „Jaj beh horoszu” népdal, már nagyobb szerencsében részesült, mert ez már közelebb állott a közönség nyelvéhez, s jobban behatott fogalomkörébe.

Midőn ezután az összdarabok adattak elő, a megválasztott jury a pályadíj odaítélésére vágott, mely egy ezüst-billikomból állott, a helység nagy termébe vonult.

Ez idő alatt azonban nagy volt a közönség között a pezsgés, sürgés-forgás, valóságos korteskedés, melyben többek közül különösen R. S. uri egyén tűnt kilegényesebb. Fellhangzott az „Eljen az aradi ifjuság! Halljuk az aradi ifjuságot!” s volt lármá, mely korántsem egyezett meg az ünnepély méltóságával.

Ezalatt újból hallatszott a „Schneider Fanni,” majd a „beka cantate” s bortal az aradi ifjuságtól. S midőn a jury sokáig késétt ítéletnek hirdetésével, találkoztak oly műmenthusiák, kik az új aradi dalárdát ohajtották hallani, mely nem is létezik. De ott lévén néhány ujaradi egyén, kik néha jókedvükben a muzsáknak tömjeneznek dalaikkal, ez szolgáltatott okul a kihívásra. Találkoztak továbbá olyanok is, kik a sólok után rajognak, egy kihívás ezektől s a tömeg szélszorosan hangoztatá ezt vissza. Oly jelenetek tehát ezek, melyek koránsem tanuskodnak a jelenvolt közönségnek műizléséről — pardon! tisztelet a szerény kivételnek.

Végül — nagy türelmetlenség között —

T Á R C Z A .

A lippai zászlószentelési ünnepély.

Lippa, június 27.

Közművelődésünk haladásának örömdetes mozzanatául tekinthető a hazánkban mindinkább terjedő dalegyletek alakulása. Nincs is ma már a vidéken oly kisebb város, melyben ne találkoznánk ily együlettel; s jőlehet, hogy az egész dalárügy nálunk még mindig primitív állapotban van, magyar „jövőzenék” ezekben fogja bölcsőjét lelteni, ha egyrészt szerencsés kezelésre bíznak, s másrészt pedig a dal s ezzel kifolyólag a zene iránti műérzék tökélyesbül.

Lippán is fönáll már néhány év óta ily dalegyület, mely ma avatá föl nagy ünnepélyesség közepett zászlaját. Az egész vidék, de különösen Arad vala szép számmal képviselve, honnan, ha szemmértékünk nem csal, mintegy 700 személyt hozott a kéjvonalat.

A radnai indóháznál zenével fogadtattak a megérkezett vendégek, honnan az aradi dalegyület kibontott zászlója alatt, nemkülönben az aradi ifjusági dalárda, s majdnem az összes Aradról érkezett vendégek Lippára valának átmenendők.

Ideérve, a hidfőnél a hidegkúti polgári zenekar fogadta a Rákóczy induló elhangoztatásával a dalárokat, kik ugyanennek kíséretében a városház tanácstermébe gyűlekeztek, hol az ünnepélyrendezésé az egyes dalárok elszállását eszközölte.

10 órakor ünnepélyes misére ment az egész közönség, hol a lippai s aradi dalárok

Wusehing P. Konrád lugosi főelemi tanár egyik új magyar miséjét énekelte el. Szerzőt s műveit a műértő közönség sokkal jobban ismeri, semhogy itt a nemkülönben kitűnő munkának részletezésébe ereszkedni kénytelenítettünk.

Dalárdánk is több rendbeli dalt énekel e szerzőtől, ki azonban leginkább a magyar egyházi dal- s zeneügyeink előmozdításában vitta ki magának az elismerés babéraját, s a pápa kitüntetésének egy érdemjelét.

A mise végeztével következék a zászló-leleplezésé s szertartásos beavatása, mit dalárdánk élnoke ft. Moor esperes és plebánus ur vitt véghez. A zászló vörös selyemből készült díszes kiállítás s dalárdánk jelgégével: „A dal szívből ered, s szívhez vágy visszarepülni.”

Az egyházi ceremóniák végeztével következék a szegbeverés, melyet a zászló keresztanyja, T o r m á s s y Mihályné köztiszteletű urhölgy rövid, de igen hatásos beszéddel kapcsolatosan kezdett meg; utána Lippa érdemdus egyénei, a dalárda nevezeteseb tagjai, s végül a szeretetreméltó koszorulányok, mindenik hallatván egy-egy alkalmi mondatot. — Ezzel beállott a dél ideje, s az anyagiak után vágyók egy 70 tagból álló serege a „Magyar király” szállóába tért a banketre.

Már e szónak egyszerű leírása vagy pusztakiejtése, a tapasztalatok nem igen kecsgető benyomása után valami ominoos érzést költ ez emberben; így történt itt is, hogy a 150 étközre terített ebédén csak 70-en jelentek meg, min a főnőbb mondottakra hivatkozva, nem csodálkozhatunk, mer hisz csak banquet volt.

Azonban a véletlenség gondoskodott, hogy a toasztok fűszere ne hiányozzék, mely a vendégeknek elégtételül szolgáljon. E fűszer szakácsa tagadhatlanul Strasser Albert ur a „Neue freie Temesvarer Zeitung” finom műveltségű, s jókedélyű szerkesztője vala, kiről bátran elmondhatjuk, hogy a velős, eszmedus, s emellett humorisztikus toasztok kifogyhatatlan birtokában van; valóságos Wöhler.

Am térjünk vissza az ünnepély menetrendjére, melyben most a dalverseny van befoglalva. Az egész ünnepélynek, amint azonnal látni fogjuk, ez képezé a legérdekesebb oldalát.

Lippának egyik legkedveltebb mulatóhelyén, az ugynevezett „Bán”-kertben délutáni 5 óra tájt nagyszámu közönség gyülekezők ösze, a jelentkezett dalárdák versenyén résztveendők.

A verseny tribunején legelsőben látjuk a verseczi dalárdát, mely négy kitűnő tagjában vala képviselve. Elzengett pieceük oly hatást gyakorolt, hogy a szünni nem akaró tapsviharra s ujrázásra egy másik darabot kellett előadniök.

Utánok következék az aradi ifjusági dalárda feltűnő taps, s éljenzéssel fogadtatva. „Hajósdaluk” nagy lelkesültséget okozott a közönségben, mely egy második darabot is ohajtott hallani. Előadatot a polkazenéjü „Schneider Fanni,” mely a közönséget valóságos extaseba hozta. „Schneider Fanni” harsogott minden oldalról, s úgy látszik a tömeg mottójává tévé.

Végül pedig az aradi dalegyület „Normann dalával,” mely daczára a benne foglalt zenei ihlettségnek, s szabatos, művészi

kes; azonkívül nem egyedül szórakoztató, mert komoly életigazságok, tanulságos elvek vonulnak rajta keresztül, s helyes alapszínén igen jól veszik ki magukat a divó életnézetek színeiből alkotott csoportozatok.

Az előadás kielégítette a legkövetelőbb igényeket; Clotild (Prielle Kornelia), ez a nemű — ez az őrangyal oly igazán elevenen állott előttünk, különösen midőn Didiert vigasztalja, midőn Mártha búkása tünik föl sejtelmében, midőn a vicemtől átvett leveleket e hitben tűzbe dobja, midőn ártatlanságáról meggyőződik, s Didiert gyermeke súlyos betegsége, később Hector előtt mondott halálhíre által neje büntelen voltáról meggyőzni törekszik, oly hév, egyszerű mesterkéletlenség jellemezte játékát, hogy nem szokásos udvariasságból a babérkoszorúta művésznő iránt, hanem átértézt meggyőződésből, bírálói tollunk előtte meghajlik s hivatását felfogva, bírálatul nem adhat egyebet, minthogy reá mutat.

Pardailan Hector (Szerdahelyi) még inkább hatott reánk mint Maury Fülöp. S ez nagyon természetes, magából a szerepből érhető. Azokhoz tartozunk, kik senkit sem dicsérnek azért, mert hirveves, s mások magasztalják. Tegnap hideg vizsgálo szemmel kezdők s néztük végig Mauryt; azt kelle mondanunk, hogy művész. Hector nem törölte el előde benyomását, de oly színekelt rajzolt mellé, hogy ma melegséggel állítjuk azt.

Correctebb kivétel alig lehet, mint midőn a két Fornichelt hallgatja s Clotild, mint midőn Hector a kis Fanfannal beszélget, midőn az öregebb Fornichel kastélyával mulattatja; midőn Didiernek megesküszik, hogy nem ismeri Marthát stb. Szóval teljesen a művészet színvonalán állott mindkét alak, tulajdonsaikkal hírneve fényes igazoló bizonyítványul.

Didier (Mándoky) sokkal otthoniasabb volt mint tegnap. Relative dicséretet érdemel; egyes helyeket igen szépen vitt ki, néhol azonban darabos volt. Clotild s Hector mellett könnyen meglátszik minden.

Mártha (Kovács Berta) gyöngye volt. Megint egyhangú siránczó beszédet hallánk többször. Kérjük Vróni pár helyét emlékebe idézni s ez után haladni.

Benoit (Veres) jobb hangsúlyval beemelt, mint szokása. Meg voltunk vele elégedve. Fornichel (Lukácsy) elég jó volt, de ismét nagyon élesen szótárogott néha.

Prudent (Földényi) comicus szerepében itt-ott nagyon csinosan alakított. Teljesen megoldotta feladatát.

Jeanette (Eichner A.), Camilla (Lukácsiné) megállták szerepeikben.

A többiek sem zavarták az összhangot, — kiemelendő a kis Róth Kornél.

Közönség igen szép számmal, bizonyosság, hogy városunk a művészet iránt érdekltséggel viseltetik. Avagy Orpheus meséje nagyon eszünkbe?... **D. A.**

Arad sz. kir. város polgári törvényszéken folyó 1869-ik évi július 3-ik napján délelőtti 10 órákor a törvényszéki teremben következő polgári ügyek fognak nyilvánosan előadani: u. m.

Herrman Ferencnek, Mosotzy Gábor elleni pere 1468 frt 75 kr. tőke, és járuléka végett; előadó Rossu János törvényszéki közbíró.

Jegyzéke

Aradmegye f. év július 7-én tartandó évnegyedes bizottm. gyűlésében tárgyalás alá kerülendő ügydaraboknak:

1. Magyar kir. igazságügyi miniszter által megküldött 1868. évi LV. t. cz. hiteles másolata.

2. A m. kir. pénzügyminiszter intézménye, az adó hátralékok behajtása tárgyában.

3. A m. kir. belügyminiszterium intézménye a legközelebbi közgyűlés által eszközölt tiszti helyettesítések iránt.

megérkezék a jury, mely határozatában kimondá, miszerint:

a verseczi dalárdának, jóllehet, hogy énekeinek szabatos előadása s a művészi szabályoknak több helyütt tapasztalt kellő felhőszásával elismerésméltóan énekel, de tekintetbe véve ama körülményt, hogy mint kar nem énekel, s a soloquartettben több egyetértés és művészet fejthető ki, mi nem tudható be a versenyzési szabályokba, a pályadíjt nem illetették oda. Az elismerés azonkívül még egy koszorúval jutalmaztatott meg, melyet a derék versecziek önelégülten tűztek zászlójukra;

az aradi ifjuság dalárda szintén nem nyerheté el a díjt, mivel — mint már Debreczenben is kimondatott, — alapmabályilag nincsen szervezve, s mint ilyen nem töltheti be azon helyet, nem élhet azon jogokkal, melyekkel a hatóságilag engedélyezett dalárdák rendelkeznek. Azonban a legnagyobb dicséret érdemlik, s elnyerik vala a díjt, ha a főnébi körülmény az odaítélésben gátolag nem lép föl;

s így az aradi dalegylet nyerte a pályadíjt, részint azért, mivel más dalárda szabályszerűleg nem versenyzett vele, részint pedig azon kitűnő tulajdonainál fogva, melyek országos hírnevét alapíták meg, s dalaiban még mindig észlelhetők.

Azonban az ítélet homlokegyenest ellenkezett a közönségével, mert ez a díjt föltétlenül az ifjuságnek szánta. Következék aztán erre oly zaj s lármá, melylyel sokan meg nem bírhatkozhattak, eltávozni kénytettek a színhelyről. Látni kellett, mint érdekelték néhányan magukat a kedvezőtlenítélet iránt, mintha megannyi kortes volt volna, s bizgatásai-

4. A m. kir. keresk. miniszter intézménye Temesvárott egy francia alconsulatus felállítása tárgyában.

5. A m. kir. igazs. miniszter, a szőlő vált-sági jogbiztosok kineveztetéséről értesítvénye.

6. A m. kir. belügyminiszter intézménye a f. évi költségvetéshez szükséges pótvavadalmazás tárgyában.

7. Ugyanannak intézménye, a főispáni fizetésnek a megyei deficit fedezésére kért fordítása tárgyában.

8. A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter értesítvénye Hofbauer Sándornak az arad-és csanádme gyei tankerületre, tanfelügyelővé történt kinevezése tárgyában.

9. Ugyanannak értesítvénye Papp Jánosnak al-tanfelügyelővé lett kineveztetése iránt.

10. Ugyanaz értesít a Bibics-féle ösztöndíjasok tanulmányi előmenetele iránt kiadott rendeletéről.

11. A m. k. közlekedési miniszterium intézménye, a Világos-Borosjenő-butyini utvonalat illetőleg.

12. Ugyanaz véleményes javaslatot kíván, a Berettyó-Körös folyó környékére kiterjedő csatorna és halastó előmunkálati engedélye tárgyában.

13. Ugyanannak intézménye, az új-arad-aradi lóvonatu vasut előmunkálati engedélye meghosszabbítása iránt.

14. A belügyminiszterium intézménye, a letéti pénztárból illetéktelenül felvett letétek tárgyában.

15. A m. k. közl. miniszterium intézménye a megye területére megállapított országos ut-hálózat tekintetében.

16. A m. k. belügyi miniszterium intézménye, a gyűlési jegyzőkönyvek felterjesztése tárgyában.

17. Szabó János kir. ügyek aligazgatója értesítése, hivatali állása elfoglalásáról.

18. Temesvár sz. kir. város közönsége közli a fakérdésre vonatkozó összes iratokat.

19. Szeged sz. kir. város közönségének felterjesztése a törvénykezési rendtartás életbeléptetésének elhalasztása iránt.

20. A Jász-Kun kerületek közönségének levele, egy országos vegy-elemző intézet felállítása tárgyában.

(Vége következik.)

Legújabb.

Paris, jun. 28. A „Figaro“ jelenti: Izabella végleg elhatározta magát az asturiai herczég javára leköszönni. (Kár a fáradságért.)

Tegnap nagy néptömeg gyűlt össze a törvényhozótestület palotája előtt.

Vashington, jun. 28. Az állam-ügyi osztály rendkívüli ügynököt küldött Cuba szigetére, hogy az ottani forradalom mibenlétéről alapos tudomást szerezzen.

Ujdonságok.

—a. Temesvárott a mult vasárnap az iparkamra ujon választott tagjait Küttel Károly polgármester megkereste, hogy e f. hó 28-ára határozott első egybeülésük egy miniszteri rendelet következtében bizonytalan időre elhalasztatik. Mint tudósítónk megjegyzi, a városban különféle nézetek és tapogatózások keringenek e váratlan rendelet oka felől; de mi nem vélünk csalódnai, ha ennek okát az aradi keresk. és iparbank, keresk. testület s Lloyd-társulat ismeretes folyamodványára várható kedvező válaszban keressük.

—a. A takarékpénztár által kiküldött bizottmány a gázvilágítás behozatalára abban állapodott meg, hogy épületeibe a gázcsöveket, mint házigazda bevezetési és költségeinek

megterítése fejében a lakók addig, mig bérleti szerződésük lejár, a költségek 10 százalékat fogják fizetni; az újbérlet kezdetéig pedig a gázilleték a házberbe fog betudatni. — Mindenestre jó példa ez a háziurakra nézve, miután egyes lakó magával az apparatumokat el nem vihethet, természetes, hogy nem is költekezhetik rövid bérleti idejére. Hisszük, hogy háztulajdonosaink szintén sietni fognak a jó példa nyomán.

—a. Csodálandó az a gyorsaság, mely közlekedésünket méltán páratlaná teszi az egész világon. A „F. L.“ Pesten 29-én azt újságolja, hogy Prielle Kornelia és Szerdahelyi Aradon 28-án este nagy tetszés közt szerepeltek. A hir való igaz: csak azt a mesés gyorsaságot bámuljuk, melylyel az a levél Aradról esti előadás utánótl Pestre lapjelente előlttja a 36 mfdnyi utat megtette. Panaszkod-jék aztán még valaki a közlekedési miniszterre.

* Boka József, a jeles hegedűművész, ki legutóbbi ittléte óta meglepő fokra tökélyesítette játékát, ma este a „Vas“ étteremében fog társulatával játszani. A vendégeknek előre is élvezetdus estét jósolhatunk. Kezdeté 8 után.

* Latinovits Vincze képv. a baloldali kör elnökéhez levelet intézett, melyet megkeresés folytán a „Napló“ közöl. E levélben kijelenti Latinovics ur, hogy miután a bírósági törv. javaslatok tárgyalása alkalmával a baloldali pártvezérekkel eltérő nézetét nyilvánítá, mire a párt egy tagja azt jegyezte meg, hogy jobb ha ily clubbtagok kilépnek a körből, mint ha itt megismerkedve az ellenzék érvei s nézeteivel, ezeket felhasználhassák, s miután az Irányi-ügyben a jobboldallal szavazván, ezért egy baloldali lapban („Ellenőr“) szintén a kilépésre hivatott fel, fölkéri az elnököt, hogy törölje ki nevét a baloldali clubb tagjai sorából. Ő ugyan nem fog — ugymond — a jobboldalhoz csatlakozni, de követi önállóan egyéni meggyőződését.

* Tisza-Lökön, f. hó 28-án Szomsz József (baloldali) egyhangulag országgyűlési képviselőnek megválasztatott.

* A kath. autonómia ügye körül feltűnt szűkekltség halaszthatatlanná tette egy liberalis — legalább még most annak nevezett — lap alapítását, mely az egyházi ügyek közzléne legyen. Ez érdemben Horváth Mihály tegnapi értekezletet hívott össze, melynek eredménye az lett, hogy két bizottságot választottak; nevezetesen a lap programjának kidolgozására, és a másikat az anyagi rész ügyében. Az első bizottmány tagjai: Horváth M., Kovács László, Szilágyi Virgil, Hoffmann Pál és Prileszky Thadé; a másik bizottmány: Aradi Antal, Apáthi István, Borcsányi, Szirmai Ferenc, Kovács L., Eszterházy Pál, Pfeifer Ferdinánd és Prileszky T. — A megindítandó lap czíme „Autonomia“ lesz s ebbőlítelve egyesítik Zoványi hason czimű lapjával, mely némely kérdésben tagadhatlanul szabadelvűnek mutatta magát. Ideje különben, hogy a magyar klerusnak legyen már szilárd alapon nyugvó tiszteséges lapja, legyen egy komoly és okos közlönye, milyennek a „Magyar Államot“ senki sem mondhatja.

—a. Murányi Ignác temesmegyei főispán temetése mult hó 28-án d. e. 10 órákor Temesvárott végbement. Az egyházi szertartásokat a csanádi püspök végezte. A temetésen az összes egyházi, világi és katonai hatóságok, egy keresk. és iparkamarai testület, a tanuló ifjuság, továbbá a megyében fekvő szab. kir. városok hatóságai, egy a megyebeli községek előljárai részt vettek. A gyászmenet a megyeházból a székesegyházba vonult, hol engesztelő mise tartatott, ismét a várból kivonulás után a hulla a gyászkoocsról leemeltetvén, más kocsiira helyeztetett át és a központi járás főszolgabírája felügyelete alatt Murányba kísértetett, hol a családi sírboltba örök nyugalomra tétetett.

* Ma d. u. 6 órákor Steinitzer Pál czukrászdája előtt téren a Sándor ezred zenekara következő zenedarabokat adandja elő: 1. Igl.

szagolt a világba, azt meri nyilvánítani, hogy egy illetékes s a közbizalomválasztotta jurynak azt meri ily bárdolatlan szavakkal szemébe szórni, hogy igazságtalanul ítelt, ez már a botrány netovábbja!

A bíróság ily kellemetlen surlódás megszüntetésére kénytelen leend bonckése eredményét egész terjedelmében napvilágra hozni s elégtételt szerezni ily páratlan insultálásokért.

Ily jelenetek közepett hagyta el a közönség a verseny helyét; de folytatások sem maradt el, mert az ifjuság székre tevén szert, ezen vívék illetlen kiáltozások közepette karmesterüket az utczán végig.

Szeretjük hinni, hogy ily jeleneteknek a jövőben eleje vétetik! *) —

Este aztán a Speth-féle teremben fényes táncszvigalom rendeztetett, mely a bájos alakok hosszú láncolatának feltűntetésével egész reggelig vigan folyt le.

Másnap reggel kirándulás a „Savanyu kuthoz, délután pedig a solymosi várhoz, honnan este a közönség a Maroson túljárákkal kapcsolatban jött haza, érdekes emlékeket hozván magával a lippai zászlószentelési ünnepegyről.

r. l.

*) Ez alkalommal a közönség egy része nem fogta föl helyzetét, mert midőn szakbírálatról van szó, s erre bíráló bizottság megválasztva, megszűnik a közönség véleménye. Mert tetszetik neki egy „Schneider Fáni“ vagy más efféle inkább kormába való darab, anélkül, hogy annak művészi belbecséről illetékes véleményt adhatna. Ily ünnepekely méltósága nem tűrheti meg, hogy szentélyébe az ugynevezett „Gassenhaueri“ furakodjék be. A közönség azért van ily helyett, hogy pénzért hallgatva élvezzen, nem pedig hogy illetékes bírálatot hozzon. Ez egyéni nézetünk. r. l.

bucsuinduló Hickltől. 2. Nyitány a „Rienzi“ című operából, Wagnerből. 3. Őszi rózsák, keringő Strausstól. 4. Négyes a „Macbeth“ című operából Verdtől. 5. Terézke négyese. Körigstadtertől. 6. Az operettkedvelő, változatok Leiternayertől. 7. „Nefelejts“ polka mazur Königsdartertől. 8. „Repülő hollandi“ induló Leiternayertől.

Szinkör. Arad, má csütörtökön, jul. 1-én bérlet szűnet alatt adatik: Prielle Kornelia assz. és Szerdahelyi Kálmán ur 6-ik vendégjátékául: „A csacska nők“ Vigjáték 4 felvonásban, irta: Dumanoir, fordította Feleky Miklós.

Meghívás.

Felkérem az aradi ügyvédegylet t. cz. tagjait a ma d. u. 4 órákor az egylet helyiségében (iskola utca 12-ik sz.) tartandó rendes ülésen megjelenni.

Arad, 1869. 1-én.

Bonts Döme,
alelnök.

Meghívás.

Az aradi lóversenyegylet alakuló közgyűlése folyó évi június hó 6-án még nem tartatván, újabb határidőhöz folyó évi július hó 7-ik napjának d. u. 4 órája tűzöttet ki. (Aradon kaszinó helyiségben), melyre az egylet tagjai tisztelettel meghívatauk.

Arad, 1869. június 29-én.

Hendrey Pál,
ideigl. elnök.

Közgazdaszat.

Az állam-egyedárusági szakbizottmánytól.

(Folytatás.)

5. A 4-ik pontban a) b) c) alatt felsorolt esetekben a közbenső vámvonalnak ujra leendő felállítására nélkülözhetlen szükségké válván, azon kérdés merül fel, vajjon a dohánytermelés felszabadítása nyújt-e oly jelentékeny előnyöket, hogy az a magyar dohány kivitelének nagy részbeni veszélyeztetése és a forgalomban a határon át kiérülhetetlenül keletkezendő gátolások daczára még is kívánatos volna?

6. Az 1867. XVI. törvény első cikke határozottan megállapítja, miszerint a szövetség ideje alatt a két fél egyikének sem lesz joga azon forgalmi tárgyakra, melyek az egyik fel területére átvitlenek, bármintemű beviteli, kiviteli, vagy átviteli vámilletéket vetni, s e végből közbenső vámvonalat állítani, továbbá bármintemű és bárki részére szedett belső adókkal az egyik fel a másik fel területéből bevitt cikkeket csak oly mérvben terhelheti, a melyben ily adókkal saját területe hasonló iparkészítményeit vagy termékeit terhel. Kérdés tehát, hogy a dohánytermelés, kereskedelem és ipar mindkét fél területén szabaddá tétele esetére a mikor egy a nyers, mint felgyártott dohány egyik területből a másikba vámmentesen és megadóztatlanul, vagy egyforma adóval terhelve vitetnek, s így a birodalom mindkét felében szabadon versenyző üzlet tárgyává tétetnek: az egyetemes dohányipar nyerne vagy veszítné-e azáltal szemben a monopoliummal, Magyarországon nemzetgazdaszata, a termelés, kereskedelem és a gyártás forgalmi körében?

Jegyzés. Az ezen rovat alatti kérdésekre felelet kériatik a nagy közönség szakembereitől, gazdasági egyletekről, kereskedelmi kamaráktól s dohánynyali külkereskedőktől — exporteurs.

F.

Kérdések, melyek vonatkoznak az állam dohány-egyedárusága eltörlése esetében, az államháztartás bevételeiben támadt hézag különböző dohányadók nemek általi pótlása, biztosítása, ellenőrzése és beszedésére, és arra, hogy ezek közül melyik adónem és a keresztülvitel mily módozatai mellett volna alkalmas ezen czélnak megfelelni.

1. A dohány általában véve oly cikk-e, a mely a magyar korona országaiban adó tárgya lehet?

2. Ha az állam a dohányfogyasztásra vetett adót nélkülözhetné, ez esetben a dohány monopolium megszüntetésével tulajdonképen kik nyernének? a dohánytermelők-e? vagy a kereskedők? vagy a gyárosok? vagy pedig a fogyasztók? vagy mindannyian? s azon osztály, mely tulajdonképen nyerne, igényelheti-e az állam részéről azon kedvezést, hogy az ő érdekében e dohányadóból beszállgó jövedelméről lemondjon?

3. Azon esetben, ha jövőre a dohány a magyar korona országaiban adó alá nem vettetné, az államjövödelmekben ezáltal támadó hiány miképen lenne fedezendő?

4. Az egyedáruság mellőzésével micsoda elvek szerint lehetne oly dohányadót behozni, mely biztosítaná az államnak évi rendes, és eddig folytonosan és rendszeren emelkedő ezen jövedelmét?

5. A termelési adó behozatalával minémv szerint lenne a dohányadó ezen nemek szabandó és beszedendő? hogy a terhek igazságos és egyenlő felosztásának elve lehetőle érvényre jusson?

6. Mily magas lehet holdankint a termelési adó, hogy az a dohánytermelést ne gátolja s a mellett jövedelmező és beszedhető legyen.

8. A földadó ezen új nemét dohányja eladásánál képes leendő-e a termelő az előálló szabad verseny mellett áthárítani a vevőkre?

8. A dohány földadó folytán a külföldre szállító termelő lefizetett adóját mily módozat mellett téríthetné vissza az állam által?

(Folytatása következik.)

Az aradi termény-csarnok jegyzőkei: 1869. június 30-áról.

Az Aradi Lloydtársulatnál bejegyzett étékpapír árak.

Junius 30-áról.

Gabona árak	Minőségi súly font	Vámmászra szerint
búza tiszai	szilárd	83 3.30 3.40
"	"	84 3.55 3.65
"	"	85 3.90 4.00
"	"	86 4.30 4.00
búza bánati	"	83 3.30 3.40
"	"	84 3.55 3.65
"	"	85 3.90 4.00
"	"	86 4.30 4.40
búza kétszeres	"	2.45 2.50
rozsa	emelkedő	80 2.89 2.90
árpa malátának	"	72 1.95 2.00
" takarmány	"	70 1.90 1.95
kukoritza	csendes	— 1.75 1.80
" bánati	"	— 3.20 3.25
paszuly	"	—
kása	"	—
zab	"	—
repece	"	—

Kibocsátási érték	Teljesített befizetés	Utolsó jövedelem.	Értékpapírok	Pénzérték frt kr.	Aruérték frt kr.
50 frt	50 ft	63 frt	Aradi takarékpénztár	1000	1000
200 "	140 ft		Aradi kereskedelmi és iparbank 5 százalékos	225	226
500 "	500 ft	60	Első aradi gőzmalom és fűrészgép részt. társ. osztalékfizetéssel	335	540
250 "	187 ft 50 kr		Második kibocsátás	195	197
200 "	100 ft		Aradi légszuszítógépi társulat további 10 frt befizetéssel	—	—
200 "	60 ft	—	Aradi Panonia keményítőgyár.	85	87 50

Az időjárás meleg, az ég felhős.
Gabraüzletben a hangulat csendes. Tekintélyesebb üzletkötés nem esett tudomásul.
Értékpapírokban csekély a forgalom. Első aradi gőzmalom-részvények keresettek, eladók nélkül.

Az aradi Lloyd-társulat magántársaságának.

Pest, 1869. jun. 30. A buzahangulat nyomott, forgalom és kínálat nélkül, a könnyebb 15 krral, malom-ár 10 krral olcsóbb. A tengeri lanya, minden egyéb változatlan. A vételkészség hiányzik.

Távirati tudósítás.

a bécsi börzéről 1869. június 30-án.
% Metalliques... 62.85 Hitelintézet... 314.50
Nemzeti kölcsön... 70.85 Váltó Londonra... 124.65
1860. évi kölcsön... 104.70 Ezüst... 121.75
Bankrészevény... 7.49 Arany... 5.92

A szerkesztésért felelős: Bettelheim Vi Imos

Egy nyolcszó erejű Clatyon Schuttewort-féle újabb szerkezetű „Lokomobil” eladó, igen előnyös feltételek mellett,
Deutsch Jakabnál
Makón, só-utca.

466-1-3

Felhívás!

A muszkai szállóirtókások felkértek, hogy a múlt évi november 1-ig lejárt szálló kilenczed-váltás tartozásukat folyó évi július hó 15-ig Galsán, Magyar Károly pénztárnok urnál vagy nálam lefizessék. Hátralékok ellen, a hegyzsek határozata folytán, a per és végrehajtási eljárás azonnal folyamatba fog vétetni.

Arad, 1869. évi július hó 1.

Tavaszy Antal.

Kész ponyvák,
ponyvavászon, gabona-, repce-, gyapju-, szalma- és liszt-zsákok,

ugy mindenféle

16- és ágypokróczok

minden mennyiségben és jutányos áron kaphatók

Deutsch Albertnál

a király kávéház mellett Aradon.

Ugyanott szinte jutányos díj mellett zsákok kölcsönképen is kaphatók.

Hirdetmény.

A pécskai kincstári urodlomhoz tartozó csanádi marévám jövedelme és az átjárásnál levő csárda az avval kapcsolott korcsmáltatási joggal 1869-ik évi november 1-től szétváltó három évre, a megyei pusztán levő magtár pedig 1869. november 1-től egy évre fog hasznonbérbe adni.

A 10% bántópenzzel ellátott ajánlatok 1869 ki július 12-ének déli 12 órájáig a pécskai magy. kir. államjavak igazgatóságánál benyújtandók, a hol a hasznonbéri feltételek is megtekinthetők.

Utóajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatban a révváért ajánlott összeg a korcsmáltatástól elkülönítve kitüntetendő.

Pécskán, 1869. évi június 26-án.

Magy. kir. államjavak igazgatósága.

Az aradi első takarékpénztárban

1869-ik évi július 1-től kezdve; a magánosok betételei:

1 frtől 500 frtig 5 száztólival

500 " 2000 " 4 1/2 "

2000 frton felül 4 "

kamatotzatnak; s a betételek kifizetése az eddigi mód szerint, és pedig a lehetőségig felmondás nélkül is eszközöltetnek.

A folyó év július 1-ig fel nem vett s a kamatokkal tökécsített összegek ezen időtől kezdve, — szinte a fennebbi kamatozás alá esnek.

Az árvatómegek, templompénzek, jótékony és közhasznú egyletek, valamint közhivatalok betéti összegei, illetőleg letéteményei másnemű intézkedésig továbbra is az eddigi kamatban részesülnek.

Kelt az aradi első takarékpénztárnak 1869. június 21-én tartott üléséből.

Andrényi Károly,
igazgató.

Árverési hirdetmény.

Közhírvé tétetik, miszerint Arad megye t. törvényszékének f. é. 3092/1869. sz. a. kelt végzése folytán Retzer Károly felperes 300 frt tőke és törv. járulékaival végett Gruber Rozália szőlője Préházal, és hozzátartozó részekkel, rádi 116. számú tjkvben felvett 135 mely a kovaszinczi 985. számú tjkvben felvéve és 1600 frtra becsülve van. 1869-ik évi július hó 16-ik napján 9 órakor Magyarad községében nyilvános árverésen el fog adni.

Venni szándékozik a fent kelt becsérték 10%-át az árveréskor bántópenzzel letenni, a legtöbbet ígérő vevő a leütés után a bántópenz betudásával a vételár felét azonnal, a hátralévő felét 3 hónap múlva kifizetni köteles; vevő a leütés után a vett ingatlan birtokába lép.

Galsa, június 20. 1869.
Kelecsényi Antal,
t. esk., mint yto bíró.

Árverési hirdetmény.

Közhírvé tétetik, miszerint Arad megye t. törvényszékének f. é. 3072/1869. sz. a. kelt végzése folytán néhai Gábor Panna hagyatékához tartozó a magyarádi 116. számú tjkvben felvett 135 ftra becsült birtokos ház és kenderföld 1869. évi július hó 19-én d. e. 9 órakor Magyarad községében nyilvános árverésen el fog adni.

Venni szándékozik a fent kelt becsérték 10%-át az árveréskor bántópenzzel letenni, a legtöbbet ígérő vevő a leütés után a bántópenz betudásával a vételár felét azonnal, a hátralévő felét 3 hónap múlva kifizetni köteles; vevő a leütés után a vett ingatlan birtokába lép.

Galsa, június 20. 1869.
Kelecsényi Antal,
t. esküdt.

Árverési hirdetés.

Közhírvé tétetik, miszerint Arad megye t. törvényszékének 1719/1869. sz. a. kelt végzése folytán Dumitrie Tó felperesnek Sillingyán Lázár alperes ellen 20 frt o. 6. tőke a törv. járulékaival iránti kereseti ügyében ennek tulajdonát tevő, az ó-világosi 1195. számú telekjkvben felvett és 100 frtra becsült birtokos ház és az ahhoz tartozó kenderföld 1869. évi július hó 20-án becsáron vagy azon felül, az aradszéki 1869. évi augusztus 23-án becsáron alól is, minden d. e. 9 órakor Ó-Világos községében nyilvános árverésen el fog adni. Venni szándékozik a becsérték 10%-át az árveréskor bántópenzzel letenni, a legtöbbet ígérő vevő a leütés után a bántópenz betudásával azonnal a vételár felét a leütés után a vett ingatlan birtokába lép.

Galsa, június 18. 1869.
Kelecsényi Antal,

Aradi kereskedelmi- és ipar-bank

Aláírási meghívás.

A 100,000 frt összegre megállapított részvénytőkéjű
ujaradi takarékpénztár,
a magas magy. kir. kereskedelmi miniszterium által engedélyeztetve
800 db. 100 frtos részvény = 80,000 frt

nyilvános aláírássra bocsáttatik.

Aláírási feltételek:

1. Az aláírások f. év július hó 5. 6. és 7-én Aradon az aradi kereskedelmi és iparbanknál és **Spitzer és Pollák** uraknál, a rendes hivatali órákban történhetnek, s folyó július hó 7-én d. u. 5 órakor bezáratnak.
2. Az aláírásnál 10 % azaz 10 frt minden részvény után kész pénzben, vagy tőzsdéi értékekben 80 % pénzkelettel, leteendő.
3. Felüljegyzés esetében aránylagos leszállítás fog eszközöltetni.
4. Az aláírások bezárása után az eredmény köztudomásra juttatik, s a vétbizonyítványok ideiglenes nyugtákkal cseréltetnek fel.

Arad, 1869. június hó 30.

Az ujaradi takarékpénztár alapítói nevében:

Az aradi kereskedelmi és iparbank.